

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru.

Kos CVIII. — Izdan in razposlan 3. dne avgusta 1916.

Vsebina: Št. 239. Ukaz o ustanovitvi vojne gospodarske zveze industrije za stiskane droži.

239.

Ukaz trgovinskega ministra v porazumu z udeleženi ministri z dne 1. avgusta 1916. l.

o ustanovitvi vojne gospodarske zveze industrije za stiskane droži.

Na podstavi cesarskega ukaza z dne 10. oktobra 1914. l. (drž. zak. št. 274) se ukazuje tako:

§ 1.

Vsa podjetja, ki se bavijo z izdelovanjem stiskanih droži, se za čas, dokler velja ta ukaz, združujejo v vojno gospodarsko zvezo industrije za stiskane droži s sedežem na Dunaju.

Podjetja, pri katerih obsega izdelovanje stiskanih droži le del vsega obrata, so gledé tega dela obrata pripadniki zveze.

Za obrate, ki se ustanové, dokler velja ta ukaz, se prične pripadnost k zvezi z dnem pričetka opravila.

O pripadnosti k zvezi odloča v dvomnih primerih trgovinsko ministrstvo, zaslišavši zvezno vodstvo (§ 10).

§ 2.

Namen zveze.

Naloge zveze so:

1. Preskrbovati industrijo za stiskane droži s sirovinami, ki so potrebne za izdelovanje stiskanih droži, in sicer tako s tvarinami, vsebujočimi škrob in cukar, kakor je žito, krompir, repa, melasa, sirovi cukar itd., kakor tudi s tvarinami, vsebujočimi dušik in fosfor, kakor so sladove kali, amonov sulfat in superfosfat, po določilih in omejitvah, ki veljajo za promet in porabo teh snovi;

2. razdeljevati te sirovine med posamezne obrate zveznih udov;

3. urejati izdelovanje in razpečavanje stiskanih droži;

4. urejati prodajne cene in prodajne pogoje stiskanih droži;

5. preskrbovati industrijo za stiskane droži s pomožnimi snovmi, ki se rabijo pri izdelovanju stiskanih droži, ako zvezni zbor (§ 7) soglasno sklene, da se razširi zvezni delokrog na preskrbovanje zveznih pripadnikov z eno ali več takih snovi;

6. sodelovati pri uravnavi vseh vprašanj, ki se tičejo industrije za stiskane droži, zlasti pri naredbah, da se uravna in pospeši izdelovanje, pri naredbah na polju socialne skrbi in pri vprašanjih, ki se pokažejo ob prehodu v mirovno gospodarstvo,

s tem, da podaja primerne predloge in mnenja, končno izvrševati na to se nanašajoče odredbe, kolikor izroči trgovinski minister to zvezi.

§ 3.

Pravno svojstvo zveze.

Zveza je juristična oseba. Na zunaj jo zastopa predsednik zveznega vodstva (§ 10) ali njegov namestnik.

§ 4.

Dolžnosti zveznih pripadnikov.

Zvezni pripadniki imajo razen posebnih dolžnosti, ki so jim naložene na drugih mestih tega ukaza, dolžnost pospeševati, kolikor mogoče, namene zveze in opuščati vse, kar je pripravno oteževati ali ovirati njih izpolnjevanje; zlasti morajo natančno slušati odredbe, ki jih ukrene zvezno vodstvo (§ 10) v uravnavo cen in pogojev.

§ 5.

Opravnino leto.

Prvo opravnilno leto zveze se začne z dnevom, katerega dobi moč ta ukaz, in se konča z 31. dnem decembra 1917. l., nadaljnja opravnilna leta se strinjajo s koledarskimi leti.

§ 6.

Organi zveze.

Organi zveze so:

- a) zvezni zbor,
- b) zvezno vodstvo.

§ 7.

Zvezni zbor.

Zvezni zbor je sestavljen iz zastopnikov zvezi pripadajočih podjetij.

§ 8.

Delokrog zveznega zbora.

Zveznemu zboru je naloženo:

1. Ustanavljati višino prispevkov, ki jih morajo zvezni pripadniki plačevati v zalaganje stroškov poslovanja (§ 18);
2. popreskusiti in odobriti obračun, ki ga mora predložiti zvezno vodstvo;

3. ustanavljati določne učine, ob katerih sme zvezno vodstvo naložiti kazni zaradi nereda, ter določati izmero teh kazni; pri tem se pa pri učinih, ki se odkažejo zveznemu vodstvu v kaznovanje, ne sme seči čez kazenski postavek 2000 K, v drugih primerih ne čez 20.000 K za posamezni primer;

4. sklepati o tem, ali naj se razširi v tem ukazu (§ 15) predpisana izravnava cen v zmislu pravilnika, ki ga izda trgovinski minister k temu ukazu, glede posameznih sirovin tudi na skupno plačevanje vseh voznin;

5. sklepati o preskrbovanju zveznih pripadnikov s posameznimi pomožnimi snovmi, ki se rabijo pri izdelovanju stiskanih droži;

6. sklepati o vseh predmetih, katere predloži zvezno vodstvo zveznemu zboru samostojno ali po naročilu enega izmed vladnih komisarjev.

Sklepi zveznega zbora so obvezni za zvezno vodstvo.

§ 9.

Opravnini red zveznega zbora.

Zvezni zbor sklicuje po potrebi predsednik zveznega vodstva, ako je zadržan, njegov namestnik.

Zvezni zbor je sklicati v štirinajstih dneh, ako to zahteva eden izmed vladnih komisarjev ali ako to pismeno predlaga vsaj deset zveznih pripadnikov.

Zvezni zbor se sklicuje in vladni komisarji se vabijo pismeno vsaj osem dni pred dnevom, določenim za zvezni zbor, z navedbo razpravnih predmetov.

Zvezni zbor glasuje z navadno večino. Ako so glasovi enako razdeljeni, je predlog odklonjen. Vladni komisarji ne glasujejo.

Zvezni pripadniki imajo pravico glasovanja po razmerju deležev za dobivanje sirovin, ki jim gredo po pravilniku za njihove obrate.

Zvezni zbor je sklepčen, ako so povabljeni vsi zvezni pripadniki in vladni komisarji in ako so prišli na zbor zvezni pripadniki, ki imajo vsaj polovico vseh glasov, ki gredo zveznim pripadnikom. Ako sklicani zvezni zbor ni bil sklepčen, naj se skliče najdalje v osmih dneh nov zvezni zbor, ki je brez ozira na število zastopanih glasov sklepčen za vse razpravne predmete, ki so bili na dnevnem redu prvega nesklepčnega zveznega zbora.

§ 10.

Zvezno vodstvo.

Zvezno vodstvo je sestavljeno iz devet udov, ki jih imenuje trgovinski minister izmed zveznih pripadnikov.

Imenuje ude zveznega vodstva trgovinski minister lahko tudi postavi po enega namestnika za vsakega uda zveznega vodstva; namestnik prevzame posle dotičnega uda, ako je zadržan.

Izmed udov zveznega vodstva postavi trgovinski minister predsednika in namestnika.

Vsi pripadniki zveznega vodstva opravljajo svoje posle kot častno službo.

Zvezno vodstvo vodi vsa zvezna opravila po določenih tega ukaza in pravilnika, ki ga je izdal trgovinski minister k temu ukazu. Odloča v vseh vprašanih, ki niso pridržana po tem ukazu (§ 8), da sklepa o njih zvezni zbor.

Zlasti je naloženo zveznemu vodstvu sestaviti obračun o vsi denarni upravi zveze in predložiti ga zveznemu zboru. Ta obračun se mora sestaviti ob koncu vsakega opravnega leta (§ 5) in ako se zveza razpusti (§ 24).

Nadalje je naloženo zveznemu vodstvu ustanovljati število glasov (§ 9, odstavek 5), ki gre vsakemu zvezi pripadajočemu podjetju na zveznem zboru.

Končno je naloženo zveznemu vodstvu odločati, ali ustrezajo kakovosti (§ 14, odstavek 3) stiskane droži, ki so jih izdelala posamezna zvezi pripadajoča podjetja.

§ 11.

Opravniki red zveznega vodstva.

Neposrednje vodstvo opravi je naloženo predsedniku, ako je zadržan; njegovemu namestniku, v vseh važnih vprašanih poslovanja pa je izprositi odobrenje zveznega vodstva.

Zvezno vodstvo se po potrebi zbira na seje na Dunaju; sklicuje ga predsednik, ako je zadržan, njegov namestnik.

Udje zveznega vodstva ter vladni komisarji se morejo vabiti na seje pismeno ali brzojavno ali v posebno nujnih primerih telefonično.

Predsednik, oziroma njegov namestnik je dolžen imeti v osmih dneh sejo zveznega vodstva,

ako to zahteva eden izmed vladnih komisarjev ali vsaj dva uda zveznega vodstva z navedbo razlogov.

Zvezno vodstvo je sklepčno, ako so povabljeni vsi udje in vladni komisarji in ako so navzoči vsaj štiri udje zveznega vodstva v številu predsednika ali njegovega namestnika.

Zvezno vodstvo sklepa z navadno večino glasov. Ako so glasovi enako razdeljeni, se določi za sklep tisto mnenje, kateremu je pristopil predsednik. Vladni komisarji ne glasujejo.

Zvezno vodstvo se more pri svojem poslovanju posluževati obstoječe organizacije zveze za stiskane droži, vpis. zadruga z o. z. na Dunaju.

Zlasti se morejo nameščenci te zadruga porabljati v sodelovanje pri zveznem poslovanju; v tem primeru jih je smatrati za nameščence vojne gospodarske zveze.

§ 12.

Posebne dolžnosti funkcionarjev in nameščencev zveze.

Vsi udje zveznega vodstva ter vsi nameščenci zveze si morajo pri svojem poslovanju prizadevati z najpopolnejšo nepristranostjo in največjo vestnostjo.

Vsi funkcionarji in nameščenci zveze so dolžni brezpogojno molčati na zunaj o vseh stvareh zveze, za katere zvedo v tej lastnosti in katerih izkoriščanje ali sporočanje na zunaj greši zoper namene vojne gospodarske zveze ali se tiče opravnih razmer pripadnikov zveze, in morajo to pismeno obljubiti.

Pri vodstvu opravi je dolžnost zveznega vodstva s primernimi uredbami poskrbeti za to, da se zabrani zlorabljanje ali sporočanje navedb o opravnih razmerah, ki dohajajo zveznemu vodstvu. Pozivu, naj naznanijo navedbe, ki so jih pripadniki zveze podali pisarni zveznega vodstva, morajo ustreči uradniki in pomožne moči le tedaj, ako jih na to pozove eden izmed vladnih komisarjev ali ako je zvezno vodstvo storilo na to mereč sklep.

§ 13.

Nabava sirovin.

Za izdelovanje stiskanih droži se smejo porabljati v § 2, točka 1, imenovane sirovine le

tedaj, ako jih je vojna gospodarska zveza odkazala zveznim pripadnikom ali ako jih je nakupila ali posredovala pri nakupu, razen ako je zvezno vodstvo v posameznih primerih izrečno privolilo, da se podjetje, ki izdeluje stiskane droži, samostojno preskrbuje s kako sirovino, imenovano v § 2. Tudi za podelovanje sirovin oznamenjene vrste, ki se dobivajo v lastnem gospodarstvu, je treba odobrenja zveznega vodstva.

Trgovinski minister ustanovi v pravilniku, ki ga izda, pogoje, s katerimi se naj vrši nakup po vojni gospodarski zvezi ali po njenem posredovanju.

§ 14.

Razdelitev sirovin.

Po vojni gospodarski zvezi ali po njenem posredovanju nakupljene ali v lastnem gospodarstvu zveznih pripadnikov izdelane sirovine se razdeljujejo med posamezna podjetja, ki izdelujejo stiskane droži, po določenih pravilnika, ki ga izda trgovinski minister.

Podjetja, ki pričnejo izdelovanje stiskanih droži še le po času, ko dobi moč ta ukaz, nimajo pravice, da se jim odkaže delež, ako ga jim ni prisodil trgovinski minister zaslišavši zvezno vodstvo.

Vse sirovine se prideljujejo edinole za podelovanje v lastnem obratu ter so podjetja dolžna podelovati prideljene množine v stiskane droži v trgovini običajne kakovosti v roku, ki ga določi zvezno vodstvo od primera do primera, in v razmerju, ki se je dalo v podstavo ovedbi odkazane deleža za dobivanje sirovin.

Ako podjetje ne izpolni te dolžnosti, more zvezno vodstvo izjaviti, da je dotično podjetje docela ali deloma izgubilo za tekoče leto pravico podelovati sirovinske množine, kar jih še ima, in nakupiti za poprečno ceno (§ 15) in prideliti drugim podjetjem na račun deležev za dobivanje sirovin tiste sirovine, ki jih imajo in torej ne potrebujejo mudljiva podjetja, vseeno, ali so se te sirovine pridobile po dotičnem podjetju s posredovanjem zveznega vodstva ali po zveznem vodstvu samem ali s samostojnim nakupom ali so iz lastnega gospodarstva.

S pritrditvijo zveznega vodstva je dopusten prenos deležev za dobivanje sirovin.

Zvezno vodstvo odloča, ali, na kateri način in v kateri izmeri je odškodovati podjetja, ki

izdelujejo stiskane droži in ki brez svoje krivde v opravljenem letu niso dosegli svojih oddajnih deležev.

§ 15.

Izravnava cen.

Gledé sirovin, ki se razdeljujejo zveznim pripadnikom, mora zvezno vodstvo ob koncu opravilnega leta izravnati cene med posameznimi zveznimi pripadniki tako, da bodi utežna enota vsake vrste sirovin, ki so se razdelile, za vsako dobivajočih, stiskane droži izdelujočih podjetij enako visoka.

Pogoji te izravnave cen se ustanové v pravilniku.

§ 16.

Ureditve oddaje stiskanih droži.

Da se zagotovi potrebščina stiskanih droži v vseh oddajnih ozemljih, more zvezno vodstvo vsakemu podjetju, ki izdeluje stiskane droži, naložiti dolžnost, da dá zveznemu vodstvu na razpolaganje za porabo za skupni račun del svojega izdelka, ki ne presega 20 %. Pri tej porabi se je kolikor mogoče ozirati na obstoječe kupčijske zveze in oddajne razmere posameznih fabrik za stiskane droži.

Neodvisno od tega se more, ako zahteva ureditev oddaje v posameznih ozemljih posebne naredbe, urediti promet s stiskanimi drožimi za dobo, dokler trajajo te razmere, po sklepu zveznega vodstva za ta oddajna ozemlja tako, da se smejo stiskane droži dobavljati in prodajati v teh ozemljih edinole po prodajni pisarni.

§ 17.

Izkazna dolžnost.

Vsako podjetje, ki izdeluje stiskane droži, je dolžno zveznemu vodstvu vsak mesec izkazati:

1. katere sirovine in v katerih množinah je podelovalo v prejšnjem mescu,
2. katere množine stiskanih droži je odposlalo v prejšnjem mescu,
3. svojo zalogo stiskanih droži koncem mesca,
4. koliko špirta je izdelalo v prejšnjem mescu,

5. stanje zalog sirovin, urejeno po vrstah.

Natančnejša določila o času in načinu teh izkazov ukrene zvezno vodstvo.

Zvezno vodstvo ima pravico, da popreskusi pravilnost teh izkazov po kontrolnih organih, ki jih postavi; tem organom morajo posamezna podjetja dati na razpolaganje vse zahtevane pripomočke, da se nedvomno ugotovi stvarni položaj.

§ 18.

Stroški poslovanja.

Za zalaganje stroškov, ki nastajajo iz izvrševanja nalog, odkazanih vojni gospodarski zvezi s tem ukazom, mora vsako zvezi pripadajoče podjetje plačati zvezi od vsakega oddanega metrskega stota stiskanih droži znesek, čigar višino določi zvezni zbor za vsako opravilno leto naprej.

Natančnejše odredbe o pobiranju teh prispevkov ukrene zvezno vodstvo. Zaostali prispevki se morejo izterjati po politični izvršbi.

§ 19.

Državno nadzorstvo.

Zveza je pod državnim nadzorstvom, ki ga izvršujejo vladni komisarji, ki jih je imenoval trgovinski minister v porazumu z udeleženi ministri.

Vladne komisarje je vabiti na vse razprave in seje zveznega vodstva, pravico imajo vsakčas povzeti besedo in staviti predloge, o katerih se mora sklepati.

Nadalje imajo pravico odložiti izvršitev sklepov in odredb zveznih organov za toliko časa, da odloči trgovinski minister.

Vladni komisarji imajo tudi pravico vpogledovati v vse knjige, zapiske in opravilne spise vojne gospodarske zveze in zahtevati vsa pojasnila, ki se jim zdé potrebna.

Končno ima vsak izmed vladnih komisarjev pravico zahtevati, da se predmet, ki ga označi, predloži zveznemu zboru, da o njem sklepa, četudi predmet ne spada v delokrog zveznega zbora (§ 8, št. 1 do 5).

§ 20.

Državno odobrenje.

Odobrenja trgovinskega ministra potrebujejo nastopni sklepi in odredbe zveznega vodstva, oziroma zveznega zbora:

1. Ustanovitev prodajnih pisarn po § 16, odstavek 2;

2. ustanovitev prodajnih cen in dobavnih pogojev za stiskane droži;

3. ustanovitev tistih določnih učinkov, ob katerih sme zvezno vodstvo ali razzodišče naložiti kazni zaradi nereda, in določitev višine teh kazni.

§ 21.

Kazni zaradi nereda.

Zvezno vodstvo more zaradi dejanj ali opustitev zveznih pripadnikov, ki merijo zoper tiste predpise in odredbe, ki jih je izdalo zvezno vodstvo po tem ukazu in po zveznem pravilniku, da se dosežejo zvezni nameni, naložiti kazni zaradi nereda, ako se je učin na podstavi sklepa zveznega zbora (§ 8, točka 3), ki ga je odobril trgovinski minister, postavil pod kazen zaradi nereda.

Zoper kazen zaradi nereda, ki jo je naložilo zvezno vodstvo, se more zahtevati odločba razzodišča (§ 22); priziv pa nima odložive moči.

Kazenski zneski se izterjavajo na prošnjo zveznega vodstva s politično izvršbo in dohajajo občekoristnemu namenu, ki ga določi trgovinski minister na predlog zveznega vodstva.

§ 22.

Razzodišče.

Za odločanje v vseh sporih med pripadniki zveze in stvarih zveze, nadalje v tistih primerih, v katerih smatrajo zvezni pripadniki, da so prikrajšani v svojih pravicah z odločbo ali odredbo zveznega vodstva ali zveznega zbora, se ustanavlja zvezno razzodišče.

Odločbe in odredbe zveznega zbora, oziroma zveznega vodstva, katere je odobril trgovinski minister (§ 20, § 19, odstavek 3), se ne morejo izpodbijati pred razzodiščem.

Dejanja ali opustitve, ki merijo zoper predpise ali odredbe, ki jih je izdalo zvezno vodstvo

po tem ukazu in po zveznem pravilniku, mora zvezno vodstvo, ako ni samo po § 21 upravičeno naložiti kazen zaradi nereda, naznaniti razsodišču, ki naj razsodi, ali je naložiti kazen zaradi nereda.

Razsodišče nadalje odloča o prizivih, ki so jih vložili zvezni pripadniki zoper kazni zaradi nereda, katere je naložilo zvezno vodstvo.

Ako je za določene učine izmera kazni ustanovljena s sklepom zveznega zbora, ki ga je odobril trgovinski minister, je razsodišče vezano nanjo, kadar odmerja kazen. V vseh drugih primerih je izmera kazni prepuščena svobodnemu preudarku razsodišča; toda kazen zaradi nereda v vsakem posameznem primeru ne more presegati zneska 20.000 kron.

Razsodišče je sestavljeno iz sodniškega funkcionarja, ki ga postavi trgovinski minister v porazumu s pravosodnim ministrom, za predsednika in iz štirih udov ali njihovih nadomestnikov, ki jih imenuje trgovinski minister. Udje in nadomestniki opravljajo svoje posle kot častno službo. Pripadati ne smejo zveznemu vodstvu.

Vse odločbe razsodišča so končno veljavne. Postopanje pred razsodiščem se ravna po določilih četrtega oddelka VI. dela civilnega pravnega reda, kolikor se iz predpisov tega ukaza ne pokaže kaj drugega.

Predsednik razsodišča more, uporablja je za postopanje na rednih sodiščih veljajoče predpise, povabiti priče in izvedence in te osebe ter stranke zaslišati pod prisego.

§ 23.

Kazni po političnih oblastvih.

Prestopke tega ukaza kaznujejo politična oblastva I. stopnje z denarnimi kaznimi do 5000 kron ali po svojem preudarku z zaporom do šest mesecev, ako dejanje ne spada pod strožje kazensko določilo.

§ 24.

Razpust zveze.

Zveza se razpusti, zaslišavši zvezno vodstvo, z odredbo trgovinskega ministra, ki odloči tudi o porabi morebitnega upravnega prebitka, zaslišavši zvezno vodstvo.

§ 25.

Začetek veljavnosti.

Ta ukaz dobi moč z dnem razglasitve.

Hohenlohe s. r.

Hochenburger s. r.

Zenker s. r.

Leth s. r.

Spitzmüller s. r.